

- reportasjeleder Une Bratberg
- kulturredaktør: Olav Egil Aune
- kultur@vl.no
- tips til avdelingen: 22 310 389
- flere nyheter på vl.no/kultur

kultur

JUKEBOKSENS HISTORIE

Rockemuseet Rockheim viser fram jukeboksens historie i en ny utstilling. Den åpner på Rockheim torsdag til uken. Da skal det vises fram et utvalg jukebokser produsert i årene mellom 1947 og 2010. Jukeboksens design, symbolverdi og bruk av avspillingsteknologien skal stå i sentrum, lover museet. Museumsdirektør Petter Myhr skal holde åpningstalen, mens blant annet Eldar Vågan skal underholde med musikk. **ONTB**

Lena Nyman i filmen *Jag är nyfiken-gul*.

LENA NYMAN ER DØD

Den svenske skuespilleren Lena Nyman døde i går, 66 år gammel. For et yngre publikum huskes hun kanskje best for rollen som Lovis, moren til Ronja Røverdatter, i Astrid Lindgren-filmatiseringen fra 1984. Men Nyman medvirket i mange filmer, og spilte alt fra klassiske roller, tragedier og ikke minst i komedier og i revyer med Hasse og Tage. Nymans gjennombrudd kom med filmen *Jag är nyfiken-gul* i 1967, som senere kom til å symbolisere sekstitallets venstreideal og sexliberalisme. **ONTB**

MARISS TILBAKE

Mariss Jansons (bildet) er tilbake i Oslo. Stjernedirigenten leder nederlandske Concertgebouw med solist Leif Ove Andsnes gjennom to konserter på Operaen i Bjørvika 8. og 9. februar. Jansons var i over 20 år sjefsdirigent for Oslo Filharmoniske Orkester. **Vårt Land**

STORE MENGDER BAROKK KUNST

Aldri før har en så stor mengde av barokk kunst fra Nederland vært vist her i Norge: Nasjonalgalleriet åpner utstillingen *Rubens – van Dyck – Jordaens. Barokk fra Antwerpen* 11. februar. Det vises nesten 40 verk fra Det Kongelige museum for skønne kunster i Antwerpen. Temaene er blant annet religiøse motiver, portrettkunst og motiver fra hverdagslivet. **ONTB**

Kunst som gjør fri

Britt Rogstad

britt.rogstad@vl.no

22 310 437

Kunsten er talerør for Australias urbefolkning. Aboriginernes kunst selges i dag til stive priser.

Med utstillingen *We paint the Stories of our Culture* åpner Kulturhistorisk museum i Oslo markeringen av sitt 200 årsjubileum. Minoritetsbefolkningens tradisjonsrike kunst har i dag også blitt et symbol for storsamfunnets identitet i Australia.

– Vi har lenge lyttet til hvite folks historier. Nå er det på tide at de hvite lytter til og deler våre historier, sier en av kunstnerne representert i denne utstillingen.

Forfulgt. Bilder har alltid vært en viktig del av kulturen til Australias urbefolkning som i dag teller en kvart million mennesker. I flere titalls tusen år rådde de grunnen alene på det enorme kontinentet. Men etter at Storbritannia la under seg Australia på slutten av 1700-tallet og helt opp til moderne tid, har aboriginerne blitt forfulgt og undertrykt.

– Derfor har samtidskunsten blitt et viktig talerør for mino-

Sosialantropolog Maria Øien har studert aboriginernes kunst nord i Australia, og viser utvalgte verk av denne kunsten på Historisk museum i Oslo fram til 8. mai. Bildet til høyre er av Lawrence Nganjmirra.

riteten i storsamfunnet for å få anerkjennelse for sin identitet og kultur, sier Maria Øien.

Sosialantropologen har studert kunstbevegelsen Merrepen Arts i fire regioner nord i Australia, som en del av sitt doktorgradsprosjekt. Hun bekrefter at kunst produsert av det australske urfolket de siste årene har blitt anerkjent og etterspurt i den internasjonale kunstverdenen.

– Til forskjell fra vestlig samtidskunst springer denne urbefolkningens motiver ut av fortellinger som er unike for hvert enkelt verk og presenteres sammen med verket. Slik formidler de

sin kulturelle identitet, lokale tilhørighet og levemåte til verden utenfor, sier hun.

Drømmetiden. Motivene i aboriginernes kunst bygger på skapelsesmyter som kalles drømmetidshistorier. Tradisjonene og mønstrene kan spores 50.000 år tilbake og er kanskje verdens aller tidligste kunstuttrykk.

– Motivene eller designen ble brukt i rituelle sammenhenger og malt på kroppen, i sanden, på hulevegger og hellige gjenstander. Drømmetiden eksisterer uavhengig av lineær tid. Den ligger under alt og forbinder fortiden og nåtiden med fremtiden. Drømmetiden er en parallell dimensjon i tilværelsen

«Til forskjell fra vestlig samtidskunst springer denne urbefolkningens motiver ut av fortellinger som er unike for hvert enkelt verk»

Maria Øien

for aboriginerne også i dag, forklarer Maria Øien.

Urfolket oppfatter at forfedrenes skapende kraft fortsatt er til stede i jorda og naturen rundt oss, og når de selv dør, vender de tilbake til forfedrene.

Forfedrene. Aboriginerne er delt i mange ulike regionale språkgrupper som igjen er delt i slektsgrupper. Slekten eier hvert sitt landområde kalt hjemlandet. Det er hellig og ble gitt dem av forfedrene som skapte stedet i drømmetiden.

– Motivene i utstillingen skiller skapelseshistorier knyttet til stedene kunstnerne kommer fra. Designen eies av slektsgruppen og kan kun males av gruppens medlemmer, sier antropologen.

– Hvordan forholder deres tradisjonsstyrte kunst seg til dagens vestlige ideal om den frie kunsten?

– Når disse kunstnerne skaper bilder i pakt med sin kulturs

ABORIGINERE

Australias urbefolkning teller i dag en kvart million mennesker. De befolket kontinentet for mer enn 50.000 år siden

De er delt i mange språkgrupper som igjen utgjør ulike slektsgrupper

Medlemmene i en slektsgruppe har sterke bånd til hverandre og kollektive plikter og rettigheter i aboriginersamfunnet

Slekten eier et geografisk område kalt hjemlandet

Personlig åndelighet og forbindelse til hjemlandet og forfedrene uttrykkes hver gang en kunstner maler sine slektside drømmetidsmotiver som er unike for hver enkelt slektsgruppe

tradisjoner, hindrer det dem likevel ikke i å utvikle sine egne individuelle uttrykk. Det vitner nettopp maleriene i denne utstillingen om, sier hun.

Landskapsbilder. De vakre bildene med fargerike og kompliserte mønstre, som er utstilt på midtreposet i den monumentale trappen som snor seg tvers gjennom Historisk museum, har sosialantropologen egenhendig kjøpt inn på vegne av museet da hun var på feltarbeid i nordlige deler av Australia. For aboriginiske kunstnere er det viktig å understreke at kunsten deres er mye mer for dem enn bare vakre bilder.

– Hvem som helst kan male pene landskapsbilder, men vi maler vår kultur, og det er det bare vi som kan, sa en av kunstnerne jeg møtte, forteller Maria Øien.

«Motivene eller designen ble brukt i rituelle sammenhenger og malt på kroppen, i sanden, på hulevegger og hellige gjenstander»

Maria Øien

Drømmehistorie om villplommer av Bessie Nakamarra.